

dr inż. Czesław Bywalski*
 prof. dr hab. inż. Mieczysław Kamiński*
 mgr inż. Przemysław Michalski**

O perspektywach nowych zastosowań szybkosprawnych zapraw mineralnych

Prospects for new applications of fastbinding mineral mortars

Streszczenie. W pracy przedstawiono wyniki badań wytrzymałości na ściskanie szybkosprawnej zaprawy mineralnej z włóknami stalowymi. Przedstawiono również wyniki badań belek o wymiarach 150×250×3300 mm wykonanych z takiego kompozytu. Wykazano korzystny wpływ dodatku włókien na wytrzymałość na ściskanie kompozytu oraz możliwość wykonywania elementów belkowych z takich zmodyfikowanych zapraw.

Słowa kluczowe: szybkosprawna zaprawa mineralna, zbrojenie rozproszone, włókna stalowe, belki, badania.

Abstract. The paper presents the results of testing of compressive strength of fastbinding mineral mortar modified with steel fibers. The results of testing of beams with dimensions 150×250×3300 mm made of such composites are presented as well. A positive effect of the addition of fibers on the compressive strength of such a modified mortar and the ability to cast beam elements made of a modified mortar are demonstrated.

Keywords: fastbinding mineral mortar, steel fibers, beams, research.

Oferowane na rynku szybkosprawne zaprawy mineralne są wykonywane na bazie cementów i zawierają m.in. przyspieszacze wiązania. Ich cechą charakterystyczną jest osiąganie w bardzo krótkim czasie dużej wytrzymałości na ściskanie w stosunku do wytrzymałości docelowej [1, 2], często przekraczającej 50 MPa (a nawet 100 MPa) po jednym dniu od wykonania [3]. Stwarza to perspektywę wykorzystania takich zapraw do wykonywania elementów konstrukcyjnych, które mogłyby być obciążane w bardzo krótkim czasie od zaformowania, nawet po 24 h (np. w sytuacjach awaryjnych w zakładach przemysłowych).

Obecnie zaprawy szybkosprawne są najczęściej stosowane do wykonywania podłewek pod elementy konstrukcyjne i maszyny przemysłowe. Ze względu na to, że w ich składzie znajduje się dużo cementu, podczas wiązania wydzielą się duża ilość ciepła hydratacji, co często prowadzi do zarysowania podłewek. W związku z tym zmodyfikowano skład jednej z takich zapraw – AP VM 100 [3] przez dodanie włókien stalowych OL 13/0,20. Zadaniem włókien jest m.in. przejmowanie naprężeń rozciągających powstających podczas wiązania, a w przypadku zastosowania zaprawy do wykonania elementów konstrukcyjnych również ograniczenie szerokości rys. Wybrane wyniki badań zaprawy zmodyfikowanej włóknami stalowymi przedstawiono w artykule.

Wykonanie próbek i belek do badań

Sucha zaprawa zawiera 40% cementu wysokiej wytrzymałości z dodatkami i 60% kruszywa o granulacji do 4 mm o specjalnie dobranym składzie granulometrycznym. Wśród dodatków można wyróżnić: oleinian sodu – 0,001%; eliminator porów – 0,001%; potas – 0,005%; glukonian sodu – 0,005%; celuloza – 0,001%; kwas abietynowy – 0,005%; lignina – 0,02% i hydrolizaty białkowe – 0,001%.

* Politechnika Wroclawska, Wydział Budownictwa Lądowego i Wodnego

** AP Serwis Inżynieria Budowlana

Badaniom doświadczalnym poddano cztery serie kompozytu różniące się zawartością włókien stalowych w jednostce objętości mieszanki (tabela 1). We wstępnej fazie badań analizowano wpływ dodatku włókien na urabialność zaprawy, zmniejszenie jej rozplywu i gęstość kompozytu. Przyjęto założenie, iż zmiennym składnikiem kompozytu w poszczególnych seriach będą włókna stalowe. Podczas badań ustalono, że maksymalna zawartość włókien wynosi 150 kg/m³.

Tabela 1. Skład badanych mieszanek

Składniki	Seria			
	A	B	C	D
Włókna stalowe OL 13/0,20 [kg/m ³]	50	100	150	0
Włókna stalowe OL 13/0,20 [% obj.]	0,64	1,27	1,91	0
Woda [kg/m ³]	228			
Zaprawa AP VM 100 [kg/m ³]	2165			

Próbki sześciennie o bokach 150 mm do badań wytrzymałości kompozytu na ściskanie i belkowe elementy badawcze o prostokątnym przekroju poprzecznym 150×250 mm i długości 3300 mm przygotowano w Laboratorium Badawczym Instytutu Budownictwa Politechniki Wroclawskiej. W ramach każdej serii wykonano jedną belkę.

Samozagęszczalna zaprawa po dodaniu włókien nie była dodatkowo zagęszczana. Po ułożeniu mieszanki w formach próbki przykryto folią i pozostawiono w temperaturze 20 °C do momentu rozformowania, które nastąpiło po 22 h. Pięć próbek pobrano do oznaczenia jednodniowej wytrzymałości na ściskanie, a pozostałe przechowywano w stałych warunkach cieplno-wilgotnościowych do momentu badań (temperatura powietrza wynosiła 20 ± 2 °C, wilgotność 95 ± 3%).

Zbrojenie podłużne w strefie rozciąganej belek wykonano z czterech prętów średnicy 14 mm, a w strefie ściskanej z dwóch prętów średnicy 8 mm. Zbrojenie poprzeczne na odcinkach drugiego rodzaju przewidziano w postaci strzemion

średnicy 6 mm w rozstawie 100 mm. Wszystkie pręty wykonano ze stali gatunku RB500. Belki zostały rozformowane po 22 – 24 h. W środkowym przekroju przęśła naklejono tensometry do pomiaru odkształceń betonu i stali rozciąganej. Po uzbrojeniu belek umieszczono je na stanowisku badawczym i ustawiono czujniki indukcyjne przemieszczeń liniowych do pomiaru ugięć. Schematem statycznym była belka swobodnie podparta o rozpiętości 3 m obciążona dwiema siłami skupionymi w rozstawie 1 m.

Wyniki badań

Po 1, 2, 7, 28 i 90 dniach oznaczono wytrzymałość kompozytów na ściskanie na pięciu próbkach. Zauważono, że próbki z dodatkiem włókien nie niszczą się w sposób eksplozywny, jak ma to miejsce w przypadku próbek bez włókien. Wyniki badań wytrzymałości na ściskanie kompozytów przedstawiono w tabeli 2. W ostatniej kolumnie podano procentową zmianę wytrzymałości kompozytów z włóknami w odniesieniu do kompozytu bez włókien.

Tabela 2. Wytrzymałości na ściskanie badanych kompozytów

Seria	Zawartość włókien [kg/m ³]	Wiek kompozytu [doby]	f _{cm,cube} [MPa]	s [MPa]	Δf _{cm,cube} [%]
A	50	1	123,10	1,64	+15,2
B	100		117,62	2,64	+10,1
C	150		109,03	3,01	+2,1
D	0		106,82	5,55	0
A	50	2	124,09	1,38	+15,7
B	100		117,84	2,57	+9,9
C	150		109,93	3,47	+2,5
D	0		107,26	3,05	0
A	50	7	126,43	2,34	+16,6
B	100		118,60	1,81	+9,4
C	150		111,00	2,21	+2,4
D	0		108,41	2,49	9
A	50	28	130,13	3,75	+17,9
B	100		124,42	1,64	+12,8
C	150		118,22	4,16	+7,2
D	0		110,33	3,53	0
A	50	90	132,93	4,01	+19,4
B	100		129,29	3,09	+16,1
C	150		123,94	3,92	+11,3
D	0		111,36	4,29	0

Badania belek wykonano po 2 dniach od zaformowania. Obciążenie było wymuszane siłownikiem hydraulicznym w sposób skokowy co 5 kN. Za moment zniszczenia belek uznano osiągnięcie przez kompozyt odkształcenia w strefie ściskanej 2,6‰ [5] lub osiągnięcie przez stal rozciąganą odkształcenia 10‰ (przyjęto wstępnie, iż wykres naprężenie-odkształcenie stali zbrojeniowej ma nachyloną górną gałąź). Całkowita siła niszcząca P wynosiła: 138,97 kN (seria A), 154,94 kN (seria B), 156,79 kN (seria C) i 114,99 kN (seria D). Uzyskane siły niszczące były o 20-30% większe od obliczonych wg [4].

Analiza wyników badań

Charakterystyczną cechą badanych kompozytów jest bardzo duża wytrzymałość wczesna (1-dniowa) i nieznaczny przyrost wytrzymałości w czasie (tabela 2). Wytrzyma-

łość 28-dniowa w porównaniu z 1-dniową była wyższa o 3 – 8%, a 90-dniowa o 4 – 14%. Wpływ włókien stalowych na wytrzymałość kompozytu na ściskanie jest niewielki (tabela 2). W porównaniu z betonem bez włókien wynosił on (w zależności od wieku kompozytu w chwili badania) od 15,2 do 19,4%. Widać również, że zwiększenie zawartości włókien (seria B – 100 kg/m³ i seria C – 150 kg/m³) nie powodowało wzrostu wytrzymałości na ściskanie. Wytrzymałość na ściskanie kompozytów serii B i C była wyższa niż kompozytu bez włókien (seria D), ale jednocześnie niższa niż serii A z zawartością włókien 50 kg/m³. O wartości wytrzymałości na ściskanie decyduje głównie jakość samozagęszczania mieszanki i równomierność rozkładu włókien.

Analizując wartość siły niszczącej belki stwierdzono, że zwiększa się ona wraz ze wzrostem zawartości włókien stalowych. W przypadku badanej zaprawy i zastosowanych włókien prostych OL 13/0,20 optymalna zawartość w aspekcie nośności belek wynosi 100 kg/m³. Podczas badań belek obserwowano również korzystny wpływ dodatku włókien stalowych na zmniejszenie ugięć doraźnych, zmniejszenie szerokości rozwarcia rys i odkształceń zbrojenia rozciąganego w przypadku tego samego poziomu obciążenia oraz na zwiększenie wartości momentu rysującego. Wpływ ten jest tym większy, im większy jest dodatek włókien.

Podsumowanie

Przedstawione wyniki badań laboratoryjnych szybkozwympnej, samozagęszczalnej zaprawy mineralnej zmodyfikowanej włóknami stalowymi pokazują, iż dodatek włókien stalowych w ilościach 50 ÷ 150 kg/m³ nieznacznie poprawił jej wytrzymałość na ściskanie w porównaniu z zaprawą bez włókien. W badaniach zaprawy AP VM 100 potwierdzono znany z literatury światowej i krajowej bardzo korzystny wpływ dodatku włókien na poprawę wytrzymałości kompozytu na rozciąganie i na ograniczenie jego odkształceń skurczowych.

Z wstępnych badań belek wykonanych ze zmodyfikowanej zaprawy wynika, że możliwe jest wykonywanie elementów konstrukcyjnych z takiej zaprawy. Obecnie kontynuowane są prace doświadczalne i teoretyczne zmierzające do określenia granicznej masywności elementów oraz modyfikacji metod wymiarowania przekrojów z takich kompozytów. Za punkt wyjścia analiz teoretycznych przyjęto metodę proponowaną w RILEM TC162-TDF [4].

Literatura

- [1] Kamiński M., Bywalski C., Musiał M., P, Trapko T., Michalski P.: Rheological strains of high-performance expansive mortar. Proceedings of the eighth international conference: Creep, shrinkage and durability mechanics of concrete and concrete structures, Ise-Shima, Japan, 30 September-2 October 2008. Vol. 1 / eds by Tada-aki Tanabe [i in.]. Leiden: CRC Press/Balkema, 2008, s. 337-342.
- [2] Karta informacji technicznej AP VM 50 Zaprawa do podlewek. AP Serwis Inżynieria Budowlana.
- [3] Karta informacji technicznej AP VM 100 Zaprawa do podlewek. AP Serwis Inżynieria Budowlana.
- [4] RILEM TC162-TDF: Test and design methods for steel fibre reinforced concrete. Materials and Structures. 36, 2003, 560-567.
- [5] PN-EN 1992-1-1:2008: Eurokod 2. Projektowanie konstrukcji z betonu. Część 1-1: Reguły ogólne i reguły dla budynków.